

๔) กลุ่มปารีชาต หัวข้อ “การเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม : กรณีศึกษาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)”

การเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม

Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defense

1

การปล่อยตัวชั่วคราว

- ไม่มีประกัน ❌
- มีประกัน-ไม่ต้องมีหลักประกัน
- มีประกัน-มีหลักประกัน 💰

2

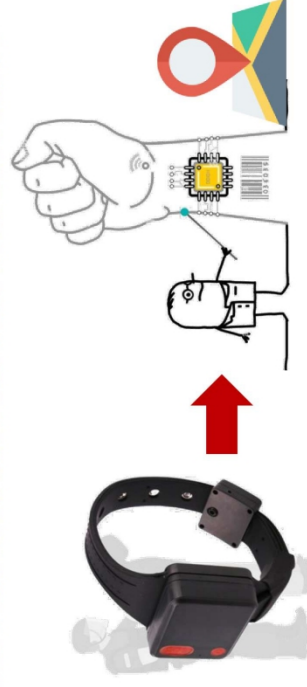
ปัญหาหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว

- ความเหลื่อมล้ำ
- สร้างภาระและขั้นตอน
- การแสวงหาผลประโยชน์

3

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- แบบประกันความเสี่ยง
- คำร้องใบเดียว
- อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว EM (Electronic Monitoring)
- กองทุนยุติธรรม

กลุ่มปารีชาต หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 14

**การเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม : กรณีศึกษาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)**

ยธส. ๑๔ กลุ่มปารีชาต

บทคัดย่อ

สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่การเข้าถึงสิทธิดังกล่าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงมีความเหลื่อมล้ำเรื่อยมา กล่าวคือ ในอดีตการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวถูกยึดโยงเข้ากับฐานะทางเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่ศาลมักจะใช้ดุลพินิจให้บุคคลที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวต้องนำหลักประกันมาวางต่อศาลตามที่กำหนด จึงจะส่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวบุคคลดังกล่าว ดังนั้น บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจึงเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวมากกว่าบุคคลที่มีฐานะด้อยทางเศรษฐกิจ ปัญหานี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดวาทกรรมที่ว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” แต่ปัจจุบันศาลยุติธรรมกำหนดเครื่องมือและมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ทดแทนหลักประกัน เพื่อให้บุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไรสามารถเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวได้ เช่น การใช้แบบประเมินความเสี่ยง คำร้องใบเดียว การตั้งผู้กำตบดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว และอุปกรณ์ติดตามตัว อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป แต่มาตรการที่ถูกนำมาใช้มากขึ้นในนานาประเทศและได้รับความสนใจจากสังคมปัจจุบัน คือ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) อย่างไรก็ตาม การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว แม้จะสามารถลดการใช้หลักประกัน ทำให้บุคคลเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น แต่ยังพบว่าการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มีปัญหาต่าง ๆ ที่ยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวอยู่ เช่น ขนาดของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ที่มีขนาดใหญ่และติดไว้บริเวณข้อเท้า ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวรู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) นั้นมีลักษณะเป็นเครื่องพันธนาการอย่างหนึ่ง ส่งผลให้สังคมเมื่อเห็นบุคคลดังกล่าวคิดว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิด ทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา นอกจากนั้นยังเป็นการอุปสรรคในดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานที่ต้องทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน อีกทั้งยังพบว่าตัวเครื่องและอุปกรณ์เสริมบางอย่างมีความไม่คงทนและความเสถียรของสัญญาณไม่เพียงพอ ยิ่งไปกว่านั้น การใช้ดุลพินิจในการสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวยังมีความลักลั่นไม่เป็นในแนวทางเดียวกันซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้ยังคงมีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นในการเข้าถึงใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) อยู่ ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ให้มีลักษณะต่าง ๆ หลากรูปแบบและใช้ให้เหมาะกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น พัฒนาไปในรูปแบบของนาฬิกาหรือเครื่องประดับ เป็นต้น นอกจากนั้นอาจจะใช้วิธีการฝังไมโครชิปไว้ในร่างกายโดยความยินยอมของบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือต้องมีการวางหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) เพื่อให้มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวได้อย่างแท้จริง

บทนำ

๑) ความสำคัญของเรื่องที่เขียน

“Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defense

บุคคลทุกคนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญานั้น ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะ พิสูจน์ได้ว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งตัวของบุคคลนั้นถือเป็นหลักประกันที่จำเป็นต่อการต่อสู้สำหรับคดี ของตนเอง”

ถ้อยคำดังกล่าวมาจากปฏิญญาสากลในข้อ ๑๑(๑) ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ที่สหประชาชาติได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา (คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๐) สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของการปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ซึ่งยังไม่ได้รับการพิพากษาหรือตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดให้ได้รับความเป็นธรรม และยังมีอิสรภาพจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายจริง เพราะหากบุคคลดังกล่าวถูกลงโทษ หรือถูกสั่งคุมขังโดยปราศจากหลักฐานข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนนั้น จะเปรียบเสมือนเป็นการถูกตีตราบาปและ ได้รับการกระทำที่ไม่เป็นธรรมอันขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน แม้ว่าจะเป็นเพียงข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยอาจเป็นผู้กระทำความผิดแต่เมื่อยังไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้นั้นก็ไม่ควรถูกจับกุมคุมขังโดยพลการ และได้รับการปฏิบัติเยี่ยงนักโทษคนหนึ่ง ดังคำที่เซอร์วิลเลียม แบล็กสโตน (Sir William Blackstone) นักกฎหมายชาวอังกฤษได้กล่าวไว้ว่า “ปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าดำเนินคดีกับคนบริสุทธิ์หนึ่งคน” (Blackstone, W. S. อ้างถึงใน กฤตานนท์ มะสะนิง, ๒๕๖๔) จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้ความสำคัญกับ สิทธิมนุษยชนอย่างมากและมนุษย์ไม่ควรถูกพรากอิสรภาพไปจนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาตัดสิน อันชี้ชัดว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง

อย่างไรก็ตามเมื่อบุคคลผู้ซึ่งถูกกล่าวหาหรือถูกดำเนินคดีว่าได้กระทำความผิดในคดีอาญา ต้องเข้าสู่ กระบวนการทางกฎหมายซึ่งระหว่างกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องทำการควบคุม ตัวจำเลย เพื่อป้องกันการหลบหนีและนำจำเลยเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายซึ่งการควบคุมตัวดังกล่าวนี้ ต้องเป็นไปตามการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเฉพาะบุคคลภายใต้กระบวนการยุติธรรมโดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิต่อสู้ข้อกล่าวหาได้อย่างเป็นธรรม อนึ่ง เพื่อความสะดวกต่อการดำเนินคดี การป้องกันการหลบหนี หรือป้องกันการทำลายพยานหลักฐาน จึงมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวจำเลยซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ ของจำเลยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากรัฐต้องใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งการควบคุมตัวดังกล่าวได้กระทำโดยควบคู่ไปพร้อมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามที่กฎหมายสูงสุด ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายในด้านการ รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในแง่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มุ่งคุ้มครองไปยังสิทธิและ เสรีภาพของผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา ซึ่งเป็นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาตามระบบกล่าวหาในกระบวนการ พิจารณาคดีอาญาของหลักกฎหมายไทยที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด และย่อมมี สิทธิยื่นคำร้องการขอลปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งเป็นมาตรการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เข้ามาคุ้มครองสิทธิ

ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาภายใต้หลักการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้การดำเนินการตามกระบวนการมีความสอดคล้องกับหลักการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล

สำหรับประเทศไทยศาลใช้ดุลยพินิจในการปล่อยตัวชั่วคราว ในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล พนักงานสอบสวนหรือศาลจะใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการพิจารณาคดี ได้แก่ การกำหนดวงเงินสดสำหรับการประกันตัวหรือขอปล่อยตัวชั่วคราว หรือใช้ตำแหน่งทางราชการของผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง หรือใช้บุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ หรือใช้หลักทรัพย์ เช่น ที่ดิน พันธบัตร สมุดบัญชีเงินฝาก มาเป็นหลักประกันเพื่อให้ประกอบการปล่อยตัวชั่วคราวว่าหลักประกันดังกล่าวได้กลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจน ซึ่งหากพิจารณาอีกมิติหนึ่งหากเป็นกรณีที่บุคคลไม่มีทรัพย์สินที่จะนำมาเป็นหลักประกันต่อเจ้าหน้าที่หรือศาล ก็ต้องถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของรัฐซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำที่เห็นได้อย่างชัดเจน ในขณะที่ผู้มีฐานะสามารถยื่นทรัพย์สินเพื่ออิสรภาพของตนเองได้ กลายเป็นการตีราคาของความยุติธรรมเกิดขึ้นความเหลื่อมล้ำนี้เป็นปัญหาในสังคมไทยและเป็นช่องโหว่ของกระบวนการยุติธรรมจนเกิดเป็นวลีว่า “คู่มือไว้ขังคนจน”

ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาสำคัญที่สามารถบ่งชี้ถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอันเนื่องมาจากความเกี่ยวข้องระหว่างสถานภาพปัจจุบันของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเฉพาะบุคคลที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ที่บัญญัติไว้ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยสภาวะดังกล่าวจะต้องไม่จำกัด หรือลดทอนสิทธิเสรีภาพ ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน จะมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) หรือกำไลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำได้ในระดับหนึ่ง สำหรับการปล่อยตัวชั่วคราวแทนการจำคุก กักขัง หรือการวางหลักประกัน โดยบุคคลผู้นั้นจะต้องติดอุปกรณ์ EM ไว้ตลอดเวลาในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระหว่างการพิจารณาคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อป้องกันผู้ต้องหา หรือจำเลยหลบหนีหรือเข้าไปยุ่งกับพยานหลักฐานจนส่งผลกระทบต่อคดี

อย่างไรก็ดี กฎเกณฑ์การใช้อุปกรณ์ดังกล่าวก็เป็นเรื่องของดุลยพินิจของศาลอีกเช่นกัน ประกอบกับผู้ต้องหา หรือจำเลยหลักประกันก็ไม่จำเป็นต้องมีการใส่อุปกรณ์ดังกล่าว ซึ่งราคาหลักประกันเมื่อเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลทั่วไปถือถือว่าเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก การกำหนดราคาหลักประกันในจำนวนเงินที่สูงย่อมเกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยผู้ต้องหา หรือจำเลยที่มีฐานะทางการเงินที่ดีย่อมมีโอกาสในการปล่อยชั่วคราวได้มากกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจน ในทางตรงกันข้ามการใส่อุปกรณ์ดังกล่าว เนื่องจากไม่มีไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ที่จะสามารถใช้ในการยื่นหลักทรัพย์ประกันตัวได้ จึงต้องใส่อุปกรณ์ ซึ่งก็เป็นความเหลื่อมล้ำอีกประการหนึ่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเป็นธรรม เนื่องจากผู้ต้องหา หรือจำเลย อาจรู้สึกอับอายต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ต้องสวมกางเกงขายาวเพื่อเดินทางออกจากบ้านตลอดเวลา ขณะที่สภาพการทำงานก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องพบปะผู้คน รวมทั้งการถูกตัดสินจากผู้คนทั้งที่ยังไม่มีความผิดอย่างชัดเจน ประเด็นเหล่านี้จึงอาจเป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ต้องหา หรือจำเลยในการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว และก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา หรือจำเลยที่มีฐานะยากจน

ดังนั้น เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม จึงจำเป็นต้องเร่งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม ในการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่การแก้ไขและปรับปรุงโครงสร้างทางกฎหมายให้สอดคล้องกับปัญหาคความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรและบุคลากรในกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนผ่านและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะการคุ้มครองประพจน์ผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยเฉพาะกรณีเรื่องความมั่นคงหรือความผิดทางคดีอาญา เพื่อลดผลกระทบความเหลื่อมล้ำในมิติเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหา หรือจำเลย ในคดีอาญา ซึ่งข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวไปในข้างต้น จะต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงโดยใช้กลไกทางกระบวนการยุติธรรมขับเคลื่อนปัญหาที่ทำนายเหล่านี้ เพื่อหาวิธีการสร้างความสมดุลและสิทธิให้แก่ผู้ต้องหา หรือจำเลย ให้คงไว้ซึ่งความเท่าเทียมและสิทธิส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชน และการปรับเปลี่ยนทิศทางโดยกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้ทุกคนเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

๒) วัตถุประสงค์

นำเสนอแนวทางการพัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม

๓) ขอบเขตของเรื่อง

นำเสนอแนวคิดเบื้องต้นโดยวิเคราะห์จากการบูรณาการศาสตร์ระหว่าง (๑) นิติศาสตร์ (๒) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และ (๓) แพทยศาสตร์ โดยศึกษาและคำนึงถึงบริบทของประเทศไทยเป็นหลัก

๔) คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ (ถ้ามี)

๔.๑) การเข้าถึงสิทธิ หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงได้รับและถูกปฏิบัติอย่างเท่าเทียมตามหลักมนุษยธรรม

๔.๒) การปล่อยตัวชั่วคราว หมายถึง กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่รัฐนำเข้ามาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการไม่จำกัดอิสรภาพจนกว่าจะได้รับการตัดสินคดีความ

๔.๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลย หมายถึง บุคคลผู้ถูกฟ้องโดยข้อหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด แต่จนกว่าการพิจารณาคดีจะเป็นที่สิ้นสุด ถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์

๔.๔) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) หมายถึง เครื่องสวมใส่ผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามตัวและความเคลื่อนไหวให้เป็นที่มั่นใจว่าจะไม่หลบหนีคดีความ

เนื้อเรื่อง

๑) สภาพปัจจุบันของปัญหาโยงประเด็นที่กลุ่มสนใจ

๑.๑) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring)

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring) หรือกำไล EM เกิดขึ้นหลังการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๕๗ เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ลงมติเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงได้ตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ อนุญาตให้ใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการตรวจสอบ จำกัดการเดินทาง หรือติดตามตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีในชั้นปล่อยชั่วคราว ปัญหาปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำมีปริมาณมากจนเกิดความแออัด และให้มีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น กำไล EM จึงถูกนำมาใช้ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๖ มี.ค. ๒๕๖๑ (TLHR, ๒๕๖๑)

๑.๒) ลักษณะทั่วไป

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring) คือ อุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์พร้อมกับชุดอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการติดตามตัวรวมถึงการตรวจสอบความเคลื่อนไหวหรือตำแหน่งให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งใช้กำหนด เช่น การห้ามออกหรือห้ามเข้าใกล้และเข้าไปในบริเวณที่กำหนด ห้ามเคลื่อนที่ออกนอกเส้นทางที่กำหนด หรือห้ามเคลื่อนที่เกินความเร็วที่กำหนด โดยเป็นอุปกรณ์ที่มีความปลอดภัย กันน้ำ กันกระแทก ไม่สามารถตัดให้ขาดได้ (ไทยรัฐ, ๒๕๖๑) สวมใส่ไว้ที่ข้อมือหรือข้อเท้า ขึ้นส่วนประกอบไปด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวสายรัดข้อเท้า แบตเตอรี่สำรอง (Power Bank) สายชาร์จอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวและแท่นชาร์จ สายชาร์จแบตเตอรี่สำรอง และ Adapter สำหรับชาร์จแบตเตอรี่สำรองหรือชาร์จอุปกรณ์ติดตาม (กระทรวงยุติธรรม, ม.ป.ป.) โดยมีศูนย์ควบคุมกลาง (Monitoring Center) ซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมและสอดส่องให้ผู้ถูกควบคุมอยู่ภายในสถานที่และเวลาตามเงื่อนไขที่กำหนด (ปิยะพร ตันณีกุล, ๒๕๕๙)

หากเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีการควบคุมอุปกรณ์ผ่านเจ้าหน้าที่ตลอด ๒๔ ชั่วโมง จากส่วนควบคุมติดตามการปล่อยตัวชั่วคราวและบังคับตามคำสั่งศาลโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ศูนย์รักษาความปลอดภัย (ศูนย์ EM) สังกัดศาลยุติธรรม โดยศูนย์ EM จะรับข้อมูลของผู้ต้องหาหรือจำเลยทั่วประเทศที่ได้ใช้กับศาลต่าง ๆ โดยสามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอยู่ในพื้นที่ที่ศาลกำหนดไว้หรือไม่ หากมีการฝ่าฝืนคำสั่ง กำไล EM จะส่งสัญญาณมาทางศูนย์ EM ทุก ๒ นาที ส่วนกรณีเป็นผู้ถูกคุมประพฤติ จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว หรือศูนย์ EMCC (Electronic Monitoring Control Center) กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ๒๔ ชั่วโมง เฝ้าระวังติดตามสัญญาณอุปกรณ์และประสานข้อมูลส่งต่อให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนในพื้นที่ (กระทรวงยุติธรรม, ม.ป.ป.)

ภาพที่ ๑ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring)

ที่มา: <https://techmonitor.ai/government-computing/electronic-tagging-uk>

ภาพที่ ๒ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring)

ที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/๘๕๑๒๐๖>

๑.๓) จุดประสงค์การใช้งาน

๑.๓.๑) การใช้ในการขอลปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาโดยอำนาจของศาลยุติธรรม

กำไลอิเล็กทรอนิกส์ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราวสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยใช้ทั้งในชั้นฝากขังผู้ต้องหาชั้นพิจารณาและชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวมีความเสี่ยงสูงที่หลบหนีหรือก่ออันตราย หรือกรณีที่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งต้องมีการตรวจสอบสถานที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวอย่างเข้มงวด และการใช้วิธีที่เบากว่าไม่เพียงพอต่อการป้องกันการหลบหนีหรือก่ออันตรายนั้น (สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๖๔) ก็มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ และผู้ร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวสามารถยื่นคำร้องขอใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พร้อมกับคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวได้ ตามมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑.๓.๒) การใช้เป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกสำหรับงานคุมประพฤติ

กระทรวงยุติธรรมได้มีนโยบายให้กรมคุมประพฤตินำกำไล EM มาใช้เป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกเพื่อเป็นการลดความแออัดในเรือนจำ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้กระทำความผิด ดังนี้

๑) ผู้ถูกคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖

กรณีจำเลยถูกสืบเสาะและพินิจ จำเลยจะถูกสั่งให้ใส่กำไล EM เช่น ห้ามออกจากที่พักอาศัยตั้งแต่เวลา ๒๑.๐๐ - ๐๔.๐๐ นาฬิกา ของวันถัดไป ห้ามจำเลยเข้าใกล้ที่พักผู้เสียหายในระยะ ๑ กิโลเมตร หรือห้ามจำเลยขับรถด้วยความเร็วเกิน ๙๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีกำหนดเวลา ๓๐ วัน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือมีเหตุฉุกเฉิน ให้พนักงานคุมประพฤติถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวได้

โดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล โดยขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในด้านนิสัยและความประพฤติ และสภาพความผิด และพฤติการณ์แห่งคดี ประกอบผลการประเมินความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ และมีระยะเวลาการใช้ กำไล EM คือ

- ระยะสั้น มีระยะเวลาการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ๑๕ - ๓๐ วัน
- ระยะกลาง มีระยะเวลาการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ๓๑ - ๖๐ วัน
- ระยะยาว มีระยะเวลาการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ๖๑ - ๙๐ วัน

๒) ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ได้รับการพักการลงโทษ

- กรณีนักโทษเด็ดขาดมีระยะเวลาคุมประพฤติ เกินกว่า ๓๐ วัน ให้ติดกำไล EM เท่าจำนวนวันที่ถูกคุมประพฤติ

- กรณีนักโทษเด็ดขาดมีระยะเวลาคุมประพฤติ เกินกว่า ๓๐ วันขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑ ปี ให้ติดกำไล EM จนกว่าจะพ้นโทษ

- กรณีนักโทษเด็ดขาดมีระยะเวลาคุมประพฤติ เกินกว่า ๑ ปี ให้ติด EM เป็น ระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาคุมประพฤติ แต่ต้องติดอุปกรณ์ดังกล่าวไม่น้อยกว่า ๑ ปี โดยให้นับแต่วันที่ ได้รับการติดอุปกรณ์

๓) ผู้ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก

- กรณีนักโทษเด็ดขาดมีระยะเวลาคุมประพฤติ เกินกว่า ๓๐ วัน ให้ติดกำไล EM จนกว่าจะพ้นโทษ

๔) ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๕

สำหรับผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด คณะอนุกรรมการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มีอำนาจในการพิจารณากรณีไม่มีพฤติการณ์ว่าจะหลบหนีสามารถให้ใช้กำไล EM แทนการวางหลักประกันได้ แต่หากมีพฤติการณ์ว่าจะหลบหนีจะต้องใส่กำไล EM และวางหลักประกันควบคู่กันไป

๑.๓.๓) การใช้ EM ในต่างประเทศ

- กฎหมายมลรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

มลรัฐจอร์เจียได้นำการควบคุมจำเลยโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (electronic monitoring) มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ในขั้นตอนก่อนมีคำพิพากษา (pre-trial) ดังนี้ประมวลกฎหมายของ รัฐจอร์เจีย ลักษณะที่ ๑๗ บทที่ ๖ มาตรา ๑.๑ ได้วางหลักเกณฑ์การปล่อยตัวจำเลยในระหว่างการพิจารณา ที่ต้องใช้การควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้ถ้าปรากฏแก่ศาลว่า จำเลยอยู่ในเขตอำนาจศาลนั้นเป็นผู้มี ความเหมาะสมที่จะใช้โปรแกรมการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก่อนมีคำพิพากษาเป็นอำนาจของศาล ที่สามารถใช้ดุลพินิจตัดสินและให้สิทธิจำเลยที่มีคุณสมบัติตามประมวลกฎหมายในส่วนนี้ปล่อยตัวไปภายใต้ โปรแกรมการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก่อนมีคำพิพากษาได้ผู้พิพากษาเท่านั้นที่มีอำนาจในการใช้ โปรแกรมการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก่อนมีคำพิพากษา ถ้าผู้พิพากษานั้นมีเขตอำนาจในการคุมขัง ความผิดที่เกิดขึ้นและจำเลยก็มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการคุมขังภายใต้ อนุมาตรา E ของประมวล กฎหมายมาตรา ๑๗-๖-๑ เมื่อศาลซึ่งมีเขตอำนาจได้คุมขังจำเลยแล้วได้กำหนดว่า จำเลยเป็นผู้มีคุณสมบัติ ที่จะได้ประกันตัวตามอนุมาตรา E ของประมวลกฎหมาย ๑๗-๖-๑ และได้ขอใช้เงินตามที่กำหนดในการ ปล่อยจากที่คุมขังแล้วศาลจะแจ้งไปยังเจ้าพนักงานว่าจำเลยจะถูกปล่อยในเงื่อนไขโปรแกรมการควบคุมโดย เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก่อนมีคำพิพากษาส่วนคุณสมบัติที่จะได้ประกันตัวตามอนุมาตรา E ของประมวล กฎหมายมาตรา ๑๗-๖-๑ ที่ศาลอนุญาตให้ประกันตัวได้ถ้าพบว่า

- ๑) ผู้ต้องหาไม่มีความเสี่ยงที่จะหลบหนีจากเขตอำนาจศาลหรือจะไปปรากฏตัวต่อศาล เมื่อศาลต้องการ
- ๒) ผู้ต้องหาไม่คุกคามหรือเป็นอันตรายต่อบุคคลใด ๆ ทรัพย์สินใด ๆ ในชุมชน
- ๓) ผู้ต้องหาไม่มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดร้ายแรงในระหว่างพิจารณา และ
- ๔) ผู้ต้องหาไม่มีความเสี่ยงที่จะทำการข่มขู่พยานหรือทำการขัดขวางใด ๆ ต่อการจัดกระบวนการยุติธรรม (ปาลิดา มณีโชติ, ๒๕๕๙)

- กฎหมายอังกฤษ

การควบคุมจำเลยโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในประเทศอังกฤษอาจเรียกว่า The Home Detention Curfew (HDC) โดยการปล่อยชั่วคราวในขั้นตอนก่อนมีคำพิพากษา (pre-trial) ตาม The Bail Act ๑๙๗๖ มีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

ในการปล่อยชั่วคราวมาตรา ๓ (๖) กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการประกันตัวอาจถูกกำหนดให้ปฏิบัติตาม ด้วยข้อกำหนดก่อนปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลังจากนั้น เนื่องจากปรากฏต่อศาลว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประกันว่าบุคคลนั้นยินยอมให้คุมขังโดยจะไม่กระทำความผิดขณะให้ประกันตัว และจะไม่รบกวนพยานหรือกระทำการอื่นเป็นการขัดขวางแนวทางของการปฏิบัติเพื่อความยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และคนอื่นหรือจุดมุ่งหมายที่จะสามารถสอบสวนหรือรายงานทำให้ช่วยเหลือศาลพิจารณาเกี่ยวกับความผิด ซึ่งก่อนกำหนดเวลาเพื่อการคุมขังเขาจะได้รับการสัมภาษณ์จากที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความตามที่กฎหมายกำหนดข้อกำหนดที่กำหนดตามมาตรา ๓ (๖) นั้นรวมถึงข้อกำหนดการควบคุมตัวโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งการกำหนดข้อกำหนดการควบคุมตัวโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มีเงื่อนไขเพิ่มเติมแบ่งเป็นกรณีตามมาตรา ๓AA เป็นกรณีบุคคลซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ตามมาตรา ๓AB นั้นเป็นกรณีบุคคลอื่น ๆ ส่วนมาตรา ๓AC นั้นใช้กับทุกกรณี ซึ่งข้อกำหนดการควบคุมตัวโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๓AA ถึงมาตรา ๓AC ดังกล่าวนั้น หมายถึง ข้อกำหนดที่กำหนดเพื่อจุดมุ่งหมายเป็นการประกันด้วยการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดอื่นที่กำหนดเป็นเงื่อนไขในการประกันตัว (ปาลิดา มณีโชติ, ๒๕๕๙)

๒) ปัญหาของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

๒.๑) ปัญหาขัดกับหลักการ “สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์”

การติดตั้งกำไลอิเล็กทรอนิกส์ให้กับผู้ต้องหาในคดีอาญาขัดกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในระดับสากลตามข้อ ๑๑ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) (TLHR, ๒๕๖๑) และหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ตามมาตรา ๒๙ วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ กล่าวคือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวรู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้น มีลักษณะเป็นเครื่องพันธนาการอย่างหนึ่ง ทำให้สังคมเมื่อเห็นบุคคลดังกล่าวจะมีความคิดว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิด ทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าบุคคลคนนั้นกระทำความผิดแล้ว ส่วนนี้จึงทำให้จำเลยหรือผู้ต้องหาบางกลุ่มมีความรู้สึกว่าตนเองถูกลงโทษจากศาลและเสมือนเป็นนักโทษแล้ว อันจะขัดกับข้อสันนิษฐานที่กล่าวไว้ข้างต้น

ภาพที่ ๓ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring)

ที่มา: <https://www.prachachat.net/general/news-๑๑๙๒๔๒๗>

จากภาพดังกล่าวจะเห็นว่าอุปกรณ์ EM นั้นเป็นเหมือนเครื่องพ่นสารการด้วยขนาดที่ใหญ่สะกดตานนั้นสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนซึ่งเป็นการระบุตัวตนว่าบุคคลผู้สวมใส่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาคดี ทำให้ผู้พบเห็นอาจเกิดความหวาดระแวงหรือตัดสินว่าบุคคลผู้สวมใส่นั้นเป็นผู้กระทำผิดซึ่งกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงานของผู้สวมใส่ และอาจกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยไปจนถึงกระทบด้านความรู้สึกจิตใจที่รู้สึกเป็นผู้แปลกแยกจากสังคม เครื่องพ่นสารการนี้เป็นการรบกวนทั้งสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเนื่องจากจำเลยหรือผู้ต้องหา ยังคงถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์และตัดสินพิพากษาว่ามีความผิดจริงตามกฎหมาย (ศิริณีย์ หัสชัย และคณะ, ม.ป.ป)

๒.๒) ปัญหาการถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจะหนีหรือหลบหนี

กรณีกำไลอิเล็กทรอนิกส์ชำรุดเสียหายหรือสัญญาณขาดหายไปอาจถูกเจ้าหน้าที่หรือศาลสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี โดยกฎหมายระบุไว้ว่า หากอุปกรณ์ติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัว ถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ ให้สันนิษฐานว่าผู้ได้รับการปล่อยตัวจะหนีหรือหลบหนีตามมาตรา ๑๑๗ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งถูกแก้ไขโดยมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ.๒๕๕๘

๒.๓) ปัญหาอุปสรรคต่อการทำงานหาเลี้ยงชีพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการติดตั้งกำไล EM ซึ่งประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างแรงงาน ได้รับผลกระทบในทางปฏิบัติโดยกำไลอิเล็กทรอนิกส์จะใช้ได้เพียง ๑๒ ชั่วโมงต่อการชาร์ตแบตเตอรี่เต็ม จึงไม่เอื้อต่อการทำงานกับผู้ต้องรับจ้างแรงงานที่มีชั่วโมงทำงานมากกว่าคนทั่วไป หรือกรณีทำงานบริเวณที่ภูมิประเทศเป็นป่าหรือภูเขาเยื้องดอย หรือเขตชายแดนที่สัญญาณโทรศัพท์ไม่เสถียรก็อาจจะทำให้การแจ้งเตือนขึ้นมา ซึ่งปัญหาในส่วนนี้มักจะเกิดกับจำเลยหรือผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจน ทำให้มีข้อโต้แย้งว่า แม้ว่าการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือการจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมาใช้ในการปล่อยชั่วคราวจะมีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงในการเข้าถึงสิทธิการประกันตัว แต่คนยากจนยังคงถูกเลือกปฏิบัติ ยังคงมิได้แก้ปัญหาค่าความแตกต่างทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสิทธิประกันตัวแต่อย่างใด

๒.๔) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการมีคำสั่งใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันแม้มีข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วย การปล่อยชั่วคราวและวิธีการเรียกประกันคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่กำหนดให้ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พึงสั่งใช้เฉพาะกรณีที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีความเสี่ยงสูงที่จะหลบหนีหรือก่อภัยอันตราย หรือกรณีที่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองผู้เสียหายหรือพยานและการใช้วิธีการที่เบากว่าไม่เพียงพอต่อการป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายนั้น แต่ในทางปฏิบัติยังมีผู้พิพากษาที่ยังใช้ดุลพินิจในการมีคำสั่งใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยคำนึงถึงอัตราโทษของคดีเป็นหลัก โดยบางท่านยังใช้กับอัตราโทษสูง บางท่านใช้กับอัตราโทษต่ำ ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางคนที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ดังกล่าวกลับต้องถูกติดอุปกรณ์เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีการสั่งปล่อยชั่วคราวโดยให้มีการวางหลักประกันควบคู่ไปกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้กระทบถึงหลักการการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราวโดยไม่นำฐานะทางเศรษฐกิจมาเป็นปัจจัยสำคัญ

๒.๕) ปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีและอุปกรณ์

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ปัจจุบันมีขนาดใหญ่และมีเพียงรูปแบบเดียว ทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของบุคคลบางกลุ่ม นอกจากนั้นยังพบว่าตัวเครื่องและอุปกรณ์เสริมบางอย่างมีความไม่คงทน เช่น สายชาร์จ สายเคเบิลในสายรัดข้อเท้า ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องเดินทางมาศาลเพื่อแก้ไขบ่อยเกินความจำเป็น (สำนักงานศาลยุติธรรม, ม.ป.ป.) รวมทั้งความเสถียรของสัญญาณยังไม่เพียงพอ กล่าวคือ กรณีไปอยู่ในเขตป่า ภูเขาสูง หรือพื้นที่ห่างไกล หรือสภาพอากาศมีฝนตกหนักหรือหมอกปกคลุมสูง ท้องฟ้าปิด สัญญาณมักจะมีความขัดข้องและส่งสัญญาณเตือนโดยผิดพลาดบ่อยครั้ง (ปิยะพร ตันณีกุล, ๒๕๕๙)

๒.๖) ปัญหาเกี่ยวกับการคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กณฑ์ฐิตินาถ, ๒๕๕๙)

๑) ปัญหาเกี่ยวกับการร้องขอของผู้เสียหายในกรณีให้มีการใช้กำไล EM กับ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ควรให้ผู้เสียหายสามารถร้องขอกำหนดให้มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้ถูกคุมความประพฤติ

๒) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการใช้กำไล EM ควรให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการในการเพิ่มหรือลดระยะเวลาตลอดจนเงื่อนไขการใช้กำไล EM ภายในระยะเวลาของการลงโทษ

๓) ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติดัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลายกำไล EM กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติดัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

๓) ที่มาหรือต้นเหตุของปัญหาเหล่านั้น

สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่การเข้าถึงสิทธิดังกล่าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงมีความเหลื่อมล้ำเรื่อยมา กล่าวคือ ในอดีตการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวถูกยึดโยงเข้ากับฐานะทางเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่ศาลมักจะใช้ดุลพินิจให้บุคคลที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวต้องนำหลักประกันมาวางต่อศาลตามที่กำหนดจึงจะส่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวบุคคลดังกล่าว ดังนั้น บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจึงเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวมากกว่าบุคคลที่มีฐานะด้อยทางเศรษฐกิจ ปัญหานี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดวาทกรรมที่ว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” แต่ปัจจุบันศาลยุติธรรมกำหนดเครื่องมือและมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ทดแทนหลักประกันเพื่อให้บุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไรสามารถเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวได้ เช่น การใช้แบบประเมินความเสี่ยง คำร้องใบเดียว การตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว และอุปกรณ์ติดตามตัว

อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป แต่มาตรการที่ถูกนำมาใช้มากขึ้นในนานาประเทศและได้รับความสนใจจากสังคมปัจจุบัน คือ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) อย่างไรก็ดี การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวแม้จะสามารถลดการใช้หลักประกัน ทำให้บุคคลเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น แต่ยังพบว่าการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มีปัญหาต่างๆ ที่ยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวอยู่ เช่น ขนาดของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ที่มีขนาดใหญ่และติดไว้บริเวณข้อเท้า ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวรู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) นั้นมีลักษณะเป็นเครื่องพันธนาการอย่างหนึ่ง ส่งผลให้สังคมเมื่อเห็นบุคคลดังกล่าวคิดว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิด ทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา นอกจากนั้นยังเป็นการอุปสรรคในดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานที่ต้องทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน อีกทั้งยังพบว่าตัวเครื่องและอุปกรณ์เสริมบางอย่างมีความไม่คงทนและความเสถียรของสัญญาณไม่เพียงพอไปกว่านั้นการใช้ดุลพินิจในการสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวยังมีความลักลั่นไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้ยังคงมีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นในการเข้าถึงใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) อยู่

๔) การแก้ไขปัญหหรือจัดการกับปัญหาเหล่านั้นที่ผ่านมา

ที่ผ่านมาในประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ให้มีความเสถียรและพกพาโดยไม่แสดงเป็นที่เด่นชัด แต่อย่างไรก็ตามในต่างประเทศมีการศึกษาและพัฒนาให้มีขนาดเล็กลงแต่ยังคงระบุและเห็นได้ชัดเจนว่าผู้สวมใส่มีสถานะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย

๕) ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานที่ผ่านมา

การพัฒนาเทคโนโลยีในแต่ละครั้งย่อมนำมาซึ่งการใช้งบประมาณที่สูง และยิ่งการพัฒนาลักษณะตัวเครื่อง EM ให้มีขนาดเล็กลงโดยเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำ ยังได้ผลไม่ชัดเจนนัก

๖) ข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรม

การพัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยี

สาเหตุสำคัญประการหลักที่ทำให้เกิดปัญหาและข้อโต้แย้งในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์คือ ลักษณะทางกายภาพของอุปกรณ์และความเสถียรของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นควรมีการพัฒนาอุปกรณ์ให้มีความทันสมัยไม่ใหญ่เกินไปจนรบกวนสมาธิและทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันรวมไปถึงการสะดวกตามานำมาซึ่งความรู้สึกถูกมองในเชิงลบจากผู้คนในสังคม โดยอาจจะพัฒนาให้มีรูปแบบต่าง ๆ กันเพื่อให้เหมาะกับสภาพและสรีระของแต่ละบุคคล เช่น ปรับให้มีขนาดเล็กลงหรือไม่จำกัดว่าต้องเป็นกำไลที่ติดที่ข้อเท้าเพียงอย่างเดียว โดยอาจจะมีทั้งรูปแบบกำไลข้อมือที่มีลักษณะเป็นนาฬิกาในตัวหรือเป็นลักษณะสร้อยคอ ทำให้เมื่อสวมใส่แล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความรู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวเป็นเครื่องประดับชิ้นหนึ่งในร่างกายที่ไม่มีความโดดเด่นจนเกินไปเพื่อลดความรู้สึกถูกพันธนาการและถูกตัดสินจากสังคม ทั้งยังลดอุปสรรคในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพด้วย ซึ่งผ่านมาในต่างประเทศได้มีการพัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ขึ้นจนมีหลายรูปแบบ แต่ก็ยังคงมีขนาดที่ใหญ่เกินกว่าจะเป็นเครื่องประดับที่สวมใส่ได้ตลอดเวลาได้อย่างสะดวกสบาย เมื่อถูกพบเห็นยังคงระบุได้ว่าเป็นอุปกรณ์ที่ใช้สวมใส่เพื่อสำหรับให้ทางการติดตามตัวได้

ภาพที่ ๔ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring) แบบต่าง ๆ

ที่มา: https://www.corrections.govt.nz/resources/information_brochures/electronic_monitoring_important_information_for_offenders

ในส่วนของระบบเทคโนโลยีควรพัฒนาให้สัญญาณมีความเสถียรแม้จะอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือสภาพอับสัญญาณ โดยอาจจะใช้สัญญาณ GPS หรือ ดาวเทียมต่าง ๆ เข้ามาช่วย โดยอาจจะเทียบเคียงกับเทคโนโลยี Air tag ของบริษัท Apple และควรมีมาตรการรองรับหากผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรืออับสัญญาณ อันอาจจะมีโอกาสทำให้เกิดความผิดพลาดของการส่งสัญญาณได้สูง สำหรับประเภทของสัญญาณที่นำมาใช้กับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ มีการใช้สัญญาณอยู่ ๒ รูปแบบ คือ

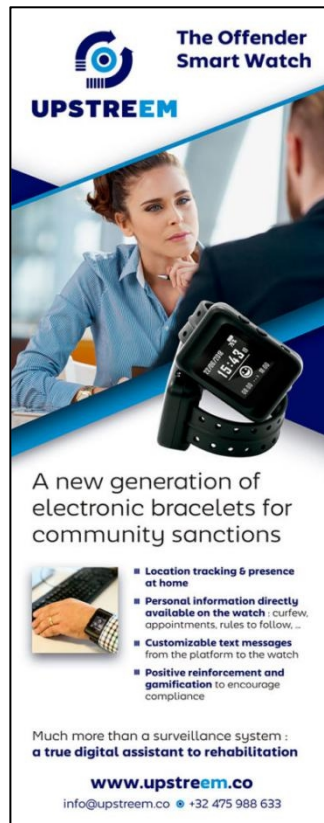
๑) การส่งสัญญาณแบบวิทยุคลื่นสั้น (Radio frequency - RF) ใช้ติดตามตัวผู้ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ในระยะทางที่แน่นอนโดยติดตั้งเครื่องกระจายสัญญาณที่ที่อยู่อาศัยของผู้กระทำผิดทำให้ทราบความเคลื่อนไหวทราบเท่าที่ผู้กระทำผิดยังอยู่บริเวณเครื่องรับสัญญาณ ซึ่งข้อมูลจะถูกส่งไปยังศูนย์เฝ้าติดตามผ่านทางโทรศัพท์บ้านหรือระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่

๒) การส่งสัญญาณด้วยระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System-GPS) เป็นระบบบอกตำแหน่งบนพื้นผิวโลกโดยอาศัยการคำนวณพิกัดจากดาวเทียมระบุตำแหน่ง ทำให้สามารถขึ้นบอกตำแหน่งได้ทุกแห่งบนโลกตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง เฝ้าติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคลบนพื้นผิวโลกทั้งในบ้านและนอกบ้านยกเว้นบริเวณใต้ดิน ทว่าการใช้ระบบนี้ยังคงต้องมีการใส่ tag และสายรัดที่ข้อเท้า (Roman et al., ๒๐๑๒ อ้างถึงใน ปิยะพร ตันณีกุล, ๒๕๕๙)

การปรับให้มีขนาดเล็กลงและเปลี่ยนเป็นการสวมใส่ที่ข้อมือจะคล้ายกับการสวมนาฬิกา หรือ Air tag ซึ่งไม่ใหญ่เป็นที่สะดุดตาเช่นเดียวกับรูปแบบเดิมที่ผ่านมา ทำให้ผู้สวมใส่สามารถดำเนินชีวิตประจำวันและทำงานอยู่ในสังคมได้อย่างปกติไม่เป็นที่สะดุดตาต่อเครื่องพันธนาการแบบเดิม ไม่เป็นที่สังเกตต่อผู้พบเห็น ทำให้ลดการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ขึ้นได้ เช่นการถูกดูแคลนหรือตัดสินว่าเป็นผู้ร้ายจากสังคม นอกจากนี้ อาจสามารถเพิ่มระบบการทำงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยความสะดวกกับการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สามารถส่งข้อความติดตามหรือแจ้งเตือนผู้ต้องหา/จำเลยผู้สวมใส่ให้สามารถรับการสื่อสารจากเจ้าหน้าที่หรือศูนย์เฝ้าติดตามได้ทั้งข้อความการแจ้งเตือนด้านวันที่เวลาของการนัดหมาย หรืออาจป้อนข้อมูล

ด้านการส่งสัญญาณเตือนภัยหากผู้สวมใส่ได้ล่วงเข้าไปในอาณาเขตที่ถูกระบุว่ามีให้เข้าไปอันอาจกระทบต่อคดีความได้

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยีนี้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ให้ความสำคัญต่อการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจนถึงที่สุดจนกว่าจะได้รับการพิสูจน์อย่างชัดเจนและดำเนินการทางกฎหมายที่ควรจะเป็นต่อไป อนึ่ง มิได้กระเทือนต่อประสิทธิภาพของการควบคุมตัวแต่อย่างใด จะยังคงระบุถึงตำแหน่งที่อยู่ของผู้สวมใส่ได้และยังคงแจ้งเตือนได้อย่างทันทีหากพบว่ามีกระทำความผิดหรือพฤติกรรมที่นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ของสิทธิการปล่อยตัวชั่วคราวที่ได้ทำการตกลงไว้

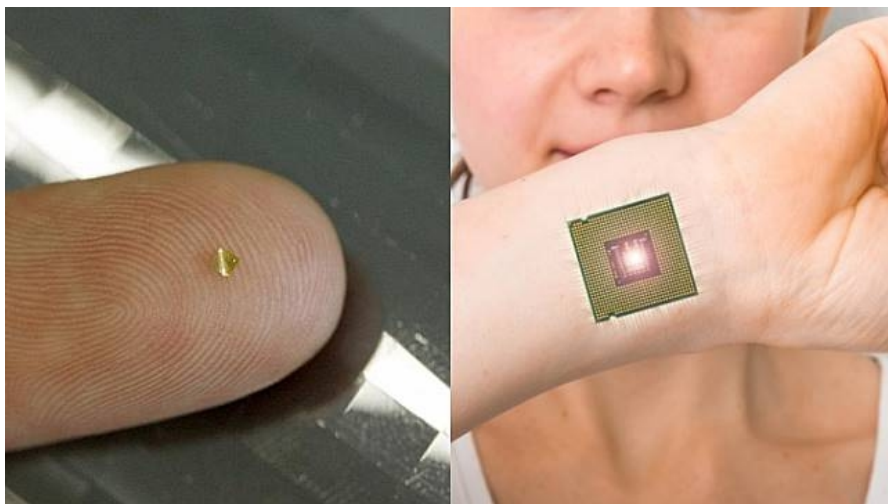
ภาพที่ ๕ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring) ที่ถูกพัฒนาให้มีขนาดเล็กลง
ที่มา: <https://justice-trends.press/electronic-monitoring-does-home-confinement-necessarily-mean-rf/>

การพัฒนาเทคโนโลยีของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM: Electronic Monitoring) อีกรูปแบบที่น่าสนใจมีความเป็นไปได้ในการนำมาปรับใช้กับการติดตามตัวสำหรับผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว คือ “การฝังไมโครชิป”

การฝังไมโครชิปไว้ใต้ผิวหนังมนุษย์นั้นมิใช่เรื่องใหม่หรือเป็นสิ่งที่ผิดปกติแต่อย่างใดในยุคปัจจุบันรวมถึงอนาคตอันใกล้ ที่ผ่านมามีการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมและทำการฝังวัสดุ/สิ่งต่าง ๆ ไว้ใต้ผิวหนังมนุษย์ อาทิ ในทางการแพทย์มีการฝังยาคุมกำเนิดโดยการฝังไว้ที่บริเวณท้องแขนข้างที่ไม่ถนัดซึ่งไม่ต้องทำการผ่าตัดใหญ่แต่อย่างใด (อรุณโรจน์ เนียะอัน, ม.ป.ป.) และด้านเทคโนโลยีมีการฝังไมโครชิปไว้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการทำงานหรือการใช้ง่าย เช่น ตามรายงานของ BBC ได้เผยแพร่เรื่องราวว่าในปี ๒๐๑๙ แพททริก พัวแมน (Patrick Paumen) ชายอายุ ๓๗ ปี ได้ทำการฝังไมโครชิปเพื่อสำหรับชำระค่าซื้อสินค้า โดยที่ไม่ต้องพกเงินหรือบัตรเครดิต จากการสำรวจในปี ๒๐๒๑ จากกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ๔,๐๐๐ คน ทั่วสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปพบว่า ๕๑% พิจารณาที่จะฝังชิป นอกจากนี้ในปี ๒๐๑๘ ที่ผ่านมา

ทางสำนักข่าว NPR รายงานว่าชาวสวีเดนหลายพันคนพากันฝังไมโครชิปจิ๋วขนาดเท่าเมล็ดข้าวเพื่อใช้แทน คีย์การ์ดเข้าบ้าน เข้ายิม หรือเข้าสำนักงาน หรือใช้จ่ายค่าใช้บริการขนส่งสาธารณะ ซึ่งสะดวกสบาย และคล่องตัว เพียงแค่ฉีดยาไปย่นที่อุ้งมือด้านไมโครชิปเท่านั้นและเมื่อทางการสวีเดนออกกฎหมายใหม่ ให้ผู้เข้าร่วมงานอีเวนต์ที่มีคนรวมตัวกันเกิน ๑๐๐ คนแสดงใบรับรองการฉีดวัคซีน หรือวัคซีนพาสปอร์ต พบว่า จำนวนคนที่พากันไปฝังไมโครชิปก็เพิ่มขึ้นเป็นกว่า ๖,๐๐๐ คน (Post today, ๒๕๖๔)

เมื่อพิจารณานำมาปรับใช้กับการติดตามตัวนั้นอาจต้องเพิ่มการบูรณาการศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการทำงานและป้องกันสุขภาพของผู้รับการฝังชิปดังกล่าวด้วย ต้องประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่าย ด้าน ๑) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ต้องพัฒนาตัวชิปให้มีระบบการทำงานที่เสถียรและมีประสิทธิภาพ ๒) ด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เป็นเครื่องมือที่นำแผนที่ มาทำงานร่วมกับระบบฐานข้อมูลให้กลายเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ให้สามารถแสดงและรายงานผล ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์เป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ กับข้อมูลอื่น ๆ (พุทธจักร ช่วยราย และอาจินต์ สงทับ, ๒๕๖๓) หากนำศาสตร์นี้มาปรับใช้ในการติดตามตัวบุคคล การแสดงพิกัดที่อยู่ที่แน่นอนจะทำให้มีความมั่นใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะไม่กระทำการหลบหนี และ ๓) ด้านการแพทย์ คอยดูเรื่องความปลอดภัยและผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาสุขภาพของผู้ฝังไมโครชิป

ภาพที่ ๖ การฝังไมโครชิปใต้ผิวหนัง

ที่มา: <https://thai.ac/news/show/๑๓๑๙๑๒>

บทสรุป

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า ปัจจุบันการใช้ดุลพินิจของศาลในส่วนนี้ยังมีความลักลั่นไม่สอดคล้องกัน จึงควรต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศที่กล่าวมามีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ศาลจะใช้ดุลพินิจในการที่จะพิจารณาใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์แทนการจำคุกในเรือนจำ ศาลต่างประเทศพิจารณาถึงประเภทของผู้กระทำความผิด หรือฐานความผิด อายุของผู้กระทำความผิดประกอบด้วยเป็นสำคัญ เพราะถือว่าเป็นการกระทบถึงเสรีภาพของบุคคล ศาลต่างประเทศจึงต้องมีการกำหนดขั้นตอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนในการช่วยพิจารณาในการใช้ดุลพินิจ และต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้พิพากษา หน่วยงานรัฐ และประชาชนทั่วไปทราบถึงแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวด้วย เพื่อให้การดำเนินการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวไปเป็นในทิศทางเดียวกัน

จากที่นำเสนอแนวคิดในการพัฒนา EM (Electronic Monitoring) ที่ได้นำเสนอไปในข้างต้น มีจุดประสงค์การพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อให้สิทธิเสรีภาพและรักษาเกียรติของผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ได้รับความเป็นธรรมในการต่อสู้คดีและระหว่างการพัฒนาอันนี้ควรต้องถูกคุ้มครองหรือถูกจำกัดอิสรภาพ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์จนตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายจริง ดังที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง, รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสอง และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ความว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐: ๙) อย่างไรก็ตามเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ย่อมต้องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายซึ่งกระเทือนถึงเสรีภาพบางประการในการดำเนินชีวิต ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการนำเทคโนโลยี EM (Electronic Monitoring) มาใช้เพื่อติดตามบุคคลดังกล่าว แต่ด้วยรูปร่างและขนาดที่ใหญ่จนเด่นชัดนั้น ทำให้ผู้สวมใส่ตกเป็นจำเลยสังคมและถูกมองในเชิงลบแม้ว่าการพิจารณาคดีความยังไม่สิ้นสุด แต่ภาพลักษณ์ได้ถูกทำลายลงและรู้สึกถูกลดทอนศักดิ์ความเป็นมนุษย์ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวจึงสมควรที่จะต้องพัฒนา EM ให้มีลักษณะที่เล็กลงเสมือนว่าเป็นเครื่องประดับ หรือมีปรากฏอันเป็นสัญลักษณ์บนร่างกาย แต่ยังคงไว้ซึ่งเสถียรภาพของการทำงานระบบการติดตามตัวผู้ต้องหา/จำเลย เพื่อรักษาสมดุลระหว่างความยุติธรรมทางกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน

บรรณานุกรม

- กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการปฏิบัติงาน การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว(Electronic Monitoring: EM) ในภารกิจกรมคุมประพฤติ <<https://probation.go.th/contentdl.php?id=๕๒๐๔๕>> สืบค้นเมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๖.
- กัณฑ์ฐิตา มากอยู่, ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ (pdf, ๒๕๕๙).
- กฤตนาถ มະสะนิง และ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (๒๕๖๔). ปรากฏการณ์การจับผิดตัวในสังคมไทยและนโยบาย การช่วยเหลือของรัฐ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ปีที่ ๑๕(๑), หน้า ๑-๑๒.
- ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีการเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ สำนักงานศาลยุติธรรม ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (๒๕๕๐). ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สำนักงานคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐริพา จันทระจ่าง. (๒๕๖๒). RFID เทคโนโลยีที่อยู่ใกล้ตัว. กองโลจิสติกส์. เผยแพร่วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒
- พุทธจักร ช่วยราย และ อาจันต์ สงทับ. (๒๕๖๓). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในงานสาธารณสุข. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. ปีที่ ๖(๓), หน้า ๒๒๙-๒๓๕.
- ปิยะพร ตันณีกุล. (๒๕๕๙). แนวทางพัฒนาการนาระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดใน ประเทศไทย. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. ปีที่ ๒๔(๒), หน้า ๑๒๑-๑๔๙.
- ปาลิดา มณีโชติ. (๒๕๕๙). ปัญหาการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวจำเลยในชั้น พิจารณาคดีของศาล. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๑(๒), หน้า ๖๕-๘๓.
- ไทยรัฐออนไลน์, ‘ศาลอาญาเริ่มใช้กำไล EM ๒ ผู้ต้องหาคดีลักทรัพย์-ครอบครองไอซ์’ (ข่าวอาชญากรรม ๖ มีนาคม ๒๕๖๑) <https://www.thairath.co.th/news/crime/๑๒๒๑๓๐๕> สืบค้นเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๖.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (๒๕๖๐). หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก): ราชกิจจานุเบกษา.
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, ‘ติด ‘EM’ ไว้กับตัวผู้ต้องหา ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิประกันตัว?’ (TLHR, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑) <https://tlhr๒๐๑๔.com/archives/๙๘๖๗> สืบค้นเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๖.
- ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม. (ม.ป.ป.). รายงานการประเมินผล การสำรวจความ พึงพอใจและความเหมาะสมของการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง ของบุคคลมาใช้ในการปล่อยชั่วคราว ระยะเวลาที่ ๔ หน้า ๒๕.
- ศิริณีย์ หัสชัย และคณะ. (ม.ป.ป.). การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยตัวชั่วคราวโดยใช้เครื่องมือ อิเล็กทรอนิกส์. หลักสูตรนิติศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อรุณโรจน์ เนียะอัน. (ม.ป.ป.). รู้จักยาฝังคุมกำเนิด. พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ ๕ ราชบุรี
- เว็บไซต์: <https://www.bbc.com/news/business-๖๑๐๐๘๗๓๐>
- Post today. (๒๕๖๔). สุดเจ๋ง! ฝังชิปได้ผิวหนังแทนใบรับรองวัคซีนพาสปอร์ต. <https://www.posttoday.com/hits/๖๗๑๖๗๓>

ข่าวประจำวัน. (๒๕๖๑). สุดล้ำ!! ชาวสวีเดนกว่า ๓,๐๐๐ คน เริ่มฝังไมโครชิปใต้ผิวหนังเพื่อแทนการพกบัตรต่าง ๆ.
เผยแพร่วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๑. <https://thai.ac/news/show/๑๓๑๙๑๒>
ไทยรัฐออนไลน์, 'ศาลอาญาเริ่มใช้กำไล EM ๒ ผู้ต้องหาคดีลักทรัพย์-ครอบครองไอซ์'
(ข่าวอาชญากรรม, ๖ มีนาคม ๒๕๖๑) <https://www.thairath.co.th/news/crime/๑๒๒๑๓๐๕>
สืบค้นเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๖. <https://www.bbc.com/news/business-๖๑๐๐๘๗๓๐>

รายชื่อคณะผู้ศึกษากลุ่มปารีชาต

๑. นางสาวกานต์พิชชา สุริประเสริฐ อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานสอบสวน
ช่วยราชการสำนักงานอัยการสูงสุด
ปฏิบัติราชการในหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการ
รองอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด
๒. นายไตรรงค์ ต้นทสุข ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
๓. นายทัสสณัฐ กุลสิทธิ์ชัยญา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาฎีกา
ช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้น
ประจำสำนักประธานศาลฎีกา
สำนักงานศาลยุติธรรม
๔. นายธนะ ชามะรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานศาลปกครองขอนแก่น
สำนักงานศาลปกครอง
๕. นางนลินพรรณ ไส้บัว ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๖. พลเอก รุ่ง กสิวุฒิ กรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการ
กรุงเทพมหานครกรุงเทพมหานครและ
บุคลากรกรุงเทพมหานคร
กรุงเทพมหานคร
๗. นายวรวิทย์ วีระเคนทร์ ประธานกรรมการบริหาร
บริษัท คเซนทร์ ดิจิทัล จำกัด
๘. นายวรวุฒิ หลายพูนสวัสดิ์ ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ กรมที่ดิน
๙. นางสุจิตรา แก้วไกร รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๑๐. นางสาวอภิรดี บุญยัง นิติกรผู้เชี่ยวชาญ กองกฎหมาย
กรมสรรพากร